अष्टमः पाठः

ग्राम्य जीवनम्

ग्राम्य जीवनम् सुव्यवस्थितम भवति ।ग्रामे प्रायेण सर्वे स्वस्थः भवन्ति । वनेषु नगरेषु च तथा जीवनम न भवति ।वस्तुतः ग्रामः वननगरयोः मध्ये सन्ति ।ग्रामीणाः जनाः प्रायेण कृषी वलाः भवन्ति ते च प्रातः कालात सायं यावत् क्षेत्रेषु कर्म कुर्वन्ति .क्षेत्राणि सेक्तुं वारिणा पूर्णाः कुल्याः भवन्ति .कृषकाः क्षेत्राणि फलेन कर्षन्ति .कुल्या जलेन तानि सिंचति तत्र बीजानि वपन्ति च . ग्रामान परितः शस्यश्यामला धरित्री राजते .परिश्रम शीलः ग्रामीणः धान्यादिकम उत्पादयन्ति .वैज्ञानिकोपकरणानाम साहाय्येन इदानीम् कृषि व्यव्सायः लाभप्रदः सञ्जातः .ग्राम पथिकानां गोपालानां च संगीतेन हृदयं प्रसन्नम् भवति .

वृक्षाः निःस्वार्थमेव फलम् छायां च प्रयच्छन्ति .ग्रामे शुकः -कपोत -मयूर -कोकिलादयः पक्षिणः कूजन्ति .अश्व -गो -महिष-मेषादयः पशवः च चरन्ति .ग्रामेषु मनोरञ्जनं अल्पव्ययसाध्यम भवति .धूल धूसरिताः बालकाः विविधाम क्रीड़ां कुर्वन्ति .जीवन रक्षणार्थम् अत्यन्तमुपयोगिनः वायु जलाधिकः ग्रामेषु प्रचुरं यथा लभ्यन्ते तथा न नगरेषु .ग्राम्य जीवनं सदाचार सम्पन्नम धार्मिकम् च भवति .ग्राम वासिनां मनांसि निर्मलानि भवन्ति . तत्रत्य् वातावरणं स्वच्छं भवति . प्राचीन काले ग्रामेषु तथा विधं शिक्षालय ,चिकित्सालयादीनां सौविध्यं नासीत् यथा अद्यास्ति ,तथापि अधुना ग्रामेषु सकलानि साधनानि यदि उप्लब्धानि भवेयुः तर्हि ग्राम्यजीवनं इतोऽपि सुकरं सुखकरं च भविष्यति तदर्थं ग्राम -निवासिभिः सम्भूय प्रयत्नः विधेयः

शब्दार्थः

कृषीवलाः = किसान।**क्षेत्रेषु** = खेतों में। **वारिणा** = जल से। **कुल्या** = नहर। **कर्षन्ति** = जोतते हैं। **वपन्ति** = बोते हैं। **परितः** = चारों ओर। **प्रयच्छन्तः** = प्रदान करते हुए।

शस्यश्यामला = फसलां से हरित। **कूजन्ति** = कूजते हैं। **सम्भूय** = एक होकर। **सौविध्यम्** = सुविधा। **सुकरम् =** सरल।**राजते** = सुशोभित होती है।

अभ्यास

1. उच्चारणं कुरुत पुस्तिकायां च लिखत -

सुव्यवस्थितम् साहाय्येन अल्पव्ययसाध्यम्

निःस्वार्थमेव जीवनरक्षणार्थम् सौविध्यम्।

2. एकपदेन उत्तरत -

(क) कृषकाः क्षेत्राणि केन कर्षन्ति ?

(ख) निःस्वार्थमेव फलं छायाञ्च के प्रयच्छन्ति ?

(ग) ग्रामेषु अल्पव्ययसाध्यं किं भवति ?

(घ) ग्रामनिवासिभिः सम्भूय किं विधेयम् ?

3. पूर्णवाक्येन उत्तरत -

(क) ग्राम्यजीवनं कीदृशं भवति ?

(ख) क्षेत्रेषु जनाः कदा कार्यं कुर्वन्ति ?

(ग) प्राचीनकाले ग्रामेषु केषां सौविध्यं नासीत् ?

(घ) ग्राम्यजीवनं सुकरं कदा भविष्यति ?

4.मञ्जूषातः क्रियापदानि चित्वा वाक्यानि पूरयत-

उत्पादयन्ति , कर्षन्ति , कूजन्ति , भवति , लभ्यन्ते

(क) ग्राम्यजीवनं सुव्यवस्थितम् ....।

(ख) कृषकाः क्षेत्राणि हलेन ....।

(ग) ग्रामे शुक-कपोत-मयूर-कोकिलादयः पक्षिणः......................।

(घ) परिश्रमशीलाः ग्रामीणाः धान्यादिकम्......................।

(ङ) वायुजलादिकाः ग्रामेषु प्रचुरं.....................।

5. संस्कृतभाषायाम् अनुवादं कुरुत -

(क) गाँव में लोग प्रायः स्वस्थ होते हैं। (ख) गाँव कृषिप्रधान होता है।

(ग) किसान खेत की जुताई करता है। (घ) किसान अन्न उपजाता है।

6. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत -

(क) ग्रामे प्रायेण सर्वे स्वस्थाः भवन्ति।

(ख) ग्रामं परितः शस्यश्यामला धरित्री राजते।

(ग) धूिलधूसरिताः बालकाः विविधां क्रीडां कुर्वन्ति।

(घ) ग्रामवासिनां मनांसि निर्मलानि भवन्ति।

7. शुद्धकथनस्य समक्षम् 'आम्' अशुद्धकथनस्य समक्षम् 'न' इति लिखत -

(क) ग्रामपथिकानां गोपालानां सङ्गीतेन हृदयं प्रसन्नं भवति। (ख) वैज्ञानिकोपकरणानां साहाय्येन कृषिव्यापारः हानिकरः सञ्जातः। (ग) ग्राम्यजीवनं सदाचार-सम्पन्नं धार्मिकञ्च भवति। (घ) विकासाय ग्रामवासिभिः सम्भूय प्रयत्नः न विधेयः।

<u>शिक्षण-सङ्केतः</u>

ग्राम्यजीवनस्य इतोऽपि सुखकरं सुकरं च निर्मातुं किं किं करणीयमिति लेखयत।

पशवः रक्षणीया इति चर्चा कारयत।

आलस्यं हि मनुष्याणां शरीरस्थो महान् रिपुः।